

Den norske
Rhododendronforening

Lapprosen

Medlemsblad Nr. 3/2001

4. årgang

Kjære Rhododendronmedlem!

Oktober 2001.

Høsten står for døren, og vi håper mange av våre medlemmer vil være interessert i å delta på de forskjellige møter og turer foreningen inviterer til.

Friundervisningen i Bergen ønsker et samarbeid med foreningen og vil gjerne starte opp et kurs til våren. Dette ser vi på som meget positivt og håper det blir oppslutning om det.

Hvis noen av våre medlemmer har forslag eller ønsker om emner, hører vi gjerne fra dere.

For et år siden ble det plantet en Rhododendron 'P.J.M.' hos en familie i Skurdalen ved Geilo 800 m.o.h. I juli i år lyste den opp med over tretti blomsterklaser. Dette til tross for en meget snørik vinter og kulde ned i -34 grader. Er det andre som har erfaring med rhododendronplanter så høyt til fjells, hadde det vært fint å få høre om det.

Foreningen har og fått en forespørsel fra Det norske Arboret på Milde som vil ha et fast samarbeid med oss. De ønsker blant annet rhododendron-entusiaster som er villige til å påta seg et visst vedlikehold i Rhododendron-samlingen i arboretet. Dette kan bli en lærerik og hyggelig opplevelse. Vi håper at noen av medlemmene her i vest vil ha tid og lyst til å delta i en slik gruppe, som vil bli startet på nyåret. I Danmark og Sverige har slike grupper vært i sving i mange år både til glede og nytte. Mer informasjon står på side 18 i denne utgave av Lapprosen.

Det har vært startproblemer med våre websider www.rhododendron.no, men de skal nå være i orden.

Vi gleder oss over at årsmøtet skal holdes i Oslo i begynnelsen av mai neste år og kommer med program i januar.

Hilsen styret.

Fotografier:

Forsiden: *'Pink Pearl'*. Foto: Anne Tafjord-Kirkebø/NUV-Foto AS.

Baksiden: *R.calophytum*. Foto: Anne Tafjord-Kirkebø/NUV-Foto AS.

Innhold

Kjære Rhododendronmedlem!	2
Medlemstur til Os	4
Nye medlemmer	4
Medlemsmøte	5
Nye bøker	5
Protokoll fra årsmøtet	6
Arrangementer i forbindelse med årsmøtet	10
To er svaret!	11
Hagen min	13
Gammel rhodendron—nytt navn	16
Rhododendrontur til Irland våren 2002	18
Rhododendron studiegruppe	18
Dugand i Det norske Arboret	18
Min favoritt	19
Et merkelig fenomen	20
Problemer og muligheter i klimasone 4	22
Gode råd før vinteren	24
Kryssord	25
Rhododendronsafari 2001	26
Konferanse i Edinburgh mai 2002	27
Litt av hvert	28
Mulighet for bokkjøp	29
Løsning på kryssord i forrige nummer	29
Bokliste	30
Styre og redaksjon, adresser	31

Neste nummer av Lapprosen kommer i januar.

Stoff til bladet ønskes fortrinnsvis mottatt før 10/1 til
Den norske Rhododendronforening, Postboks 1325, 5811 Bergen
Tilsendte bilder ønskes som papirkopier eller på CD-ROM.

MEDLEMSTUR

Høsthager i Os

Søndag 21. oktober besøker vi hagene til Arne Hauge, Hjørdis og Torolf Juvik og Hauges planteskole (med mulighet for plantekjøp).

Fremmøte på parkeringsplassen utenfor rådhuset i Os klokken 11.00

Ta gjerne med niste. Blir været dårlig, får vi spise under tak i Hauges planteskole.

De som ønsker skyss, kan melde fra til Hilde H. Bretvin på telefon 55 31 27 55, eller e-post hilde.bretvin@kollsek.uib.no. Ellers er ingen påmelding nødvendig

Nye medlemmer

Styret vil ønske følgende nye medlemmer velkommen i foreningen:

Kari Arntsen	Postboks 1056	3204 Sandefjord
Kjeld Brecke	Øverbøen 13	6411 Molde
Mary Fergusson	Medgårdskogen 6	1560 Larkollen
Anita Grændsen		4824 Bjorbekk
Siri Hellesøy	Søre Bellevuev. 8	5019 Bergen
Bjørn Helliesen	Edvard Griegsv. 50	4023 Stavanger
Knut Jensen	Tolgegt. 4	5522 Haugesund
Berit Kamsås	Gneisveien 6	3221 Sandefjord
Björg Magnussen	Auredalen	5200 Os
Mette Nissen Melsom	Dalsvn. 23A	0376 Oslo
Marit Risholt	Risholt	4821 Rykene
Morten Ruud	Tumyrvn. 43A	1482 Nittedal
Bjarne Sandvik	Helland	5419 Fitjar
Inger og Lars Sebjørnsen	Stopp55	5300 Kleppstø
Inger Kristine Simonsen	Kolåshøyden 33	5135 Flaktveit
Inger Johanne Solberg		1580 Rygge
Kjellaug Guddal Sæbø	Tverrgardsvei 11	5416 Stord
Ann Sørensen	Teksleåsen 523	3231 Sandefjord
Håkon Vangsnes		5192 Hosteland

Medlemsmøte

Vi har gleden av å invitere til medlemsmøte

mandag 5. november klokken 19.00

i Bergensbankens kantine i Allehelgensgt. 4
(inngang vis-a-vis Bergen gamle Rådhus).

Lysbilder og foredrag ved Ole Jonny Larsen om

"Sommerjobb i rhododendronland"

Fire måneder hos Peter og Kenneth Cox
i Glendoick Gardens i Skottland.

Plantelotteri.

Av hensyn til servering ber vi om påmelding Randi V. Fessl
telefon 55 18 50 12 eller e-post ravfessl@hotmail.com innen 1. november.
Interesserte som ikke er medlemmer, er også hjertelig velkommen.

VEL MØTT!

Styret i Den norske Rhododendronforening

Nye bøker

Vi har følgende nye bøker i biblioteket, i tillegg til det som står på side 30:

1. Success with Rhododendrons and Azaleas. H. Edward Reiley.
2. The Rhododendron Species. Volume 4. H. H. Davidian.
3. Rhododendrons in the landscape. Sonja Nelson.

**Protokoll fra årsmøtet i
Den norske Rhododendronforening
Blondehuset, Det norske Arboret på Milde
lørdag 5. mai 2001**

Tilstede: 27 medlemmer og 4 ikke-medlemmer i henhold til vedlagte liste.

Anne Rieber, leder for Den norske Rhododendronforening ønsket velkommen. Hun hilste spesielt til de tilstedeværende som hadde tatt turen til Bergen fra Stavanger, Sandnes, Tysnes og fra Nordhordland. Hun opplyste at det oppsatte programmet før selve årsmøtet ved Mons Chr. Hauge fra Hauges planteskole på Os, dessverre måtte gå ut. Dette ble erstattet av et lysbildeforedrag om Rogaland Arboret ved John Ivar Lima.

Regnskap for år 2000 og budsjett for 2001 ble utdelt på møtet.

Sak 1. Valg av dirigent.

Til dirigent ble valgt Anders Kvam. Til referent ble valgt Randi Valen Fessl. Til å underskrive protokoll ble valgt Jan Valle og Marianne Rieber. Det var ingen innvendinger til innkallingen. Heller ingen kommentarer til dagsorden.

Sak 2. Årsberetning.

Styreleder Anne Rieber leste opp årsberetningen for år 2000. Anders Kvam ga uttrykk for anerkjennelse til styret for et imponerende arbeid. Etter bare 4 år er foreningen kommet svært langt. Applaus for styret fra årsmøtedeltakerne.

Årsberetningen ble enstemmig godkjent.

Sak 3. Regnskap.

Kasserer Vigdis N. Westgaard gjennomgikk regnskapet. Hun kommenterte posten **medlemsblad**. Utgiftene er større enn tidligere år. Dette skyldes flere utgivelser og at det er dyrt med fargebilder. Videre kommenterte hun **kortsiktig gjeld**. Dette er kontingentandelen som blir tilbakeført til lokalforeningene. Det var ingen kommentarer eller spørsmål fra salen. Anders Kvam ga uttrykk for at foreningen har en forholdsvis sterk økonomi, noe som er fint med tanke på det forestående arrangementet i 2003.
Regnskapet ble godkjent, med ansvarsfrihet for styret.

Sak 4. Fastsettelse av kontingent.

Styrets forslag: Kontingenten blir foreslått forhøyet til kr. 200.- pr. år fra og med 2002. Hovedbegrunnelsen for dette forslaget er Nordisk Rhododendronkonferanse i 2003. Arbeidet med konferansen er kommet i gang, i samarbeid med Det norske arboretet. Videre ble det opplyst at 1/3 av kontingenten går til lokalforeningene. Det er også avsatt midler til å etablere nye lokalforeninger. **Styrets forslag ble enstemmig godkjent fra og med 2002.**

Sak 5. Budsjettforslag.

Kasserer Vigdis N. Westgaard presenterte budsjettet. Hun kommenterte posten **kontingent**, som ikke er øket noe særlig. Det skyldes at det er noe frafall blant foreningens medlemmer. Hun kommenterte videre posten **loddssalg**, som er vesentlig øket. Det skyldes at det var for lite loddbøker ved møtet i november og at det er rimelig å regne med høyere inntekter for 2001. **Styrets forslag til budsjett for 2001 ble enstemmig godkjent.**

Sak 6. Innkomne forslag.

Det forelå ingen forslag fra medlemmene. Posten ble derfor benyttet til presentasjon og diskusjon av forskjellige tema.

Pål A. Skagseth orienterte om tur til Østfold og den svenske vestkysten 24.-27.mai 2001 med 16 deltakere fordelt på privatbiler. Det fremkom forslag om samarbeid med Arboretets Venner om fremtidige turer, for å unngå ”konkurranse” om turdeltakere og tidspunkter. Anne Rieber sa at hun var svært opptatt av å få til et samarbeid om dette.

Pål A. Skagseth orienterte om den nordiske Rhododendronkonferansen, som vil finne sted fra 31. mai til 2. juni 2003. En komité som består av Pål A. Skagseth, DnR, Per Harald Salvesen, Det norske Arboret og Anna K. Mjøs, Universitetet i Bergen, er alt i arbeid. Konferansen vil finne sted på Fana Folkehøyskole, Milde og på Arboretet. Den vil ha et bredt faglig innhold. Følgende foredragsholdere kan nevnes (med forbehold): Kenneth Cox, Glendoic Gardens, Skottland, Warren Berg, Oregon, samt lokale kapasiteter i faget. Vi regner med ca. 100 deltakere. Økonomien har vi ikke helt oversikt over på det nåværende tidspunkt. Men kontingentforhøyelsen vil komme godt med. Det er også planlagt sosiale arrangementer og Fløien Folkerestaurant vil bli festlokale. Gjennom de innsendte svarene på spørreskjemaet, som sto i et tidligere nummer av ”Lapprosen ”, ble det tydelig at det er stor interesse blant medlemmene for denne konferansen.

Styret vil bruke "Lapprosen" til å orientere om fremdriften.

Jostein Liland tok opp muligheter for å abonnere på tidsskriftet til Den danske rhododendronforeningen. Da får man også tidsskriftet fra det amerikanske rhododendronselskapet ved "A-medlemsskap". Det ble diskusjon om hvordan tidsskriftene kan bli tilgjengelig for medlemmene. Det kan for eksempel la seg gjøre å låne dem gjennom biblioteket.

Malvin Gjeitrem fortalte at han har 10 årganger av tidsskriftene, som han gjerne låner ut til interesserte medlemmer. Hans adresse og telefonnummer er: Øvre Bergveien 17, 5152 Bønes. Tlf. 55 12 23 95

Birger Stangeland fra Sandnes tok opp problemer med å få lokale folkebiblioteker til å låne inn bøker som finnes i andre boksamlinger, bl.a. interessant faglitteratur på engelsk. Folkebibliotekene kan for eksempel bestille utlån gjennom Deichmanske Bibliotek og gjennom andre kanaler.

Styret arbeider for øvrig videre med å gjøre tidsskrift og bøker tilgjengelig for medlemmene. Det fremkom forslag om å legge ut "Lapprosen" på websidene til foreningen.

Sak 7. Valg av leder, styremedlemmer og varamedlemmer.

Valgkomitéen har bestått av Dagfinn Aarskog, Anders Kvam og Jostein Liland. Valgkomitéens leder Jostein Liland refererte komitéens forslag:

Leder: Anne Rieber, på valg for 1 år

Hun har sagt seg villig til gjenvalg. **Ble gjenvalgt ved akklamasjon.**

Styremedlem Pål A. Skagseth, på valg for 2 år

Styremedlem Torstein Borg, på valg for 2 år

Begge har sagt seg villig til gjenvalg. **Ble gjenvalgt ved akklamasjon.**

Varamedlem Frode Harnes, på valg for 1 år

Varamedlem Ole Petter Vik, på valg for 1 år

Begge har sagt seg villig til gjenvalg. **Ble gjenvalgt ved akklamasjon**

Varamedlem Vigdis N. Westgaard har frasagt seg gjenvalg.

Varamedlem Randi Valen Fessl, ny, for 1 år, ble valgt ved akklamasjon.

Sak 8. Valg av to revisorer.

Kim Lingjærde og Kåre Vetaas har sagt seg villige til å fortsette. **Gjenvalgt ved akklamasjon.**

Sak 9. Valg av valgkomité.

Anne Rieber takket komitéen for arbeidet og foreslo at samme personer fortsetter. **Valgkomitéens medlemmer ble gjenvalgt ved akklamasjon.**

Etter dette har styret fått følgende sammensetning:

Anne Rieber, styreleder

Pål A. Skagseth, styremedlem

Hilde Hvidsten Bretvin, styremedlem

Torstein Borg, styremedlem

Torbjørn Lem Gjesteland, styremedlem

Frode Harnes, Rhododendron Sør, varamedlem

Ole Petter Vik, Rhododendron Øst, varamedlem

Randi Valen Fessl, varamedlem

Sak 10. Fastsettelse av tid og sted for neste årsmøte.

Vil finne sted på Østlandet i regi av Rhododendron Øst.

Styret får fullmakt til å fastsette tid og sted. Enstemmig godkjent.

Anders Kvam gratulerte styret med valget og ønsket lykke til med arbeidet. Han sa også at han ser frem til enda flere hyggelig sammenkomster.

Anne Rieber takket for tilliten og takket styret for nedlagt arbeid. Hun takket særlig Vigdis N. Westgaard og Pål A. Skagseth for arbeid i forbindelse med Skottlandsturen. Hun gratulerte også Kari og Anders Kvam med Det norske Hageselskapets hederstegn for deres innsats som hage- og landskapsarkitekter i Bergen.

Møtet hevet ca. kl. 13.30.

Randi Valen Fessl, referent

Jan Valle

Marianne Rieber

Etter årsmøtet fikk vi et lysbildeforedrag ved John Ivar Lima fra Rogaland Arboret i Sandnes. Vi fikk et interessant, illustrert, historisk tilbakeblikk om arboretets tilblivelse, som ble tilskyndet av en skogbrann i 1972. Vi fikk også se nydelige og detaljrike bilder av trær og busker. Særlig finnes det der en omfattende samling av rogn, barlind, lønn og syrin, men også en betydelig samling av vakre rhododendronkultivarer. Arboretet disponerer 600 dekar og der fins 15 km turstier. (Internettadresse: www.rogalandarboret.no). Et sted vel verd et lengre besøk!

Deretter var det plantebytte bak Blondehuset og mulighet til å kjøpe stiklinger for dem som ikke hadde noe i bytte.

Så var turen kommet til omvisning i Arboretets artssamling ved professor Per Magnus Jørgensen. Han var som alltid like opplagt og inspirerende og det ble en svært givende ettermiddag.

Om kvelden var det sosialt samvær med middag i Fløien Folkerestaurant. Før middagen var det lysbildeforedrag ved Julie Arntzen. Hun viste oss sitt storslåtte anlegg "Himmelhaven" i nærheten av et av de syv fjell rundt Bergen, Rundemanen. Med stort pågangsmot, ukuelig humør og utrettelig arbeid har hun anlagt en enorm "hage" av Rhododendron 'Cunninghams White' i en nedlagt hoppbakke. Vi ble alle meget imponert over hennes innsats.

Søndag, 6. mai var det utflukt til Ervik og Åstveit i Åsane, Bergens nordlige bydel. Der ble vi vist rundt i tre private hageanlegg av de respektive eiere, som meget velvillig tok imot oss. Først besøkte vi Erviken, hvor vi ble vist rundt på eiendommen som er en park i engelsk stil anlagt så tidlig som i 1732. Familien Steckmest tok imot og fortalte villig om anlegget, bl.a. at i viken mot sjøen vokser en "skog" av ca. 2 000 Rhododendronbusker.

Deretter ble vi tatt imot hos Rasmus Meyer, hvis bestefar landskapsarkitekten ved samme navn også er kjent for å ha opprettet Rasmus Meyers samlinger, nå en del av Bergen Kunstmuseum. Han så også ut til å ha hatt en heldig hånd med valg av planter, busker og trær på den store eiendommen på Nedre Åstveit. Han beplantet i sin tid den såkalte Jomfruhaugen. Derfra har man en flott utsikt over Eidsvågen og store deler av Åsane. Så der passet det utmerket å innta medbrakt lunsj: skillingsboller, kaker, kaffe og brus.

Til sist besøkte vi familien Hestness' eiendom Vikedalen, som også ligger praktfullt til ved sjøen i Eidsvågen. Her er bygninger og hageanlegg tilpasset terrenget med knauser og enger på et svært vakkert vis.

For å sammenfatte årsmøtehelgen med en variasjon av velkjent floskel: Alle deltakerne var skjønt enige om at dette hadde vært to svært hyggelige og trivelige dager som foregikk i det vakreste vårvær som vi kunne ønske oss. Alle arrangementer var nøye planlagt og ble vel gjennomført. Det gjenstår å ønske at mange medlemmer fra nord og sør, øst og vest vil ha anledning til å delta på fremtidige årsmøter!

To er svaret

Ved Per M. Jørgensen

For en tid siden kom spørsmålet om hvor mange ville rhododendron vi har her i landet opp i 'Lapprosen'. Jeg svarte da at dette var usikkert, men etter at Hans Eiberg (1999) har studert DNA hos flere arter og har analysert resultatet, er det hele klarnet. Helt sikkert er finnmarkspors (*Ledum palustre*) meget nært beslektet med alperosen og lapprosen, faktisk utvilsomt i samme slekt, spørsmålet er hvilken. Jeg foretrekker klart at de alle hører til i en vidt definert slekt som skal hete *Rhododendron*. Da har vi to viltvoksende arter her i landet, og da skal finnmarksporsen hete *R. tomentosum*. Den eneste velkjente *rhododendron* som faller utenfor en slik slekt som omfatter stort og smått, bladfellende og eviggrønne, er *R. camtschaticum*. Den skal sammen med en nærstående art *R. redowskianum* føres til slekten *Therorhodon*, men av den grunn trenger ingen rhodoelskere forvise denne flotte planten ut av hagen.

Noen taxonomer foretrekker nok å dele *Rhododendron* i flere mindre slekter, men selv da har vi to *rhododendron* her i landet fordi type-arten, den som bestemmer navnebruken, er *R. ferrugineum* som begge våre arter er nærbeslektet med. Denne "splitter" taxonomien kan imidlertid få alvorligere følger for våre vanlige eviggrønne hagebusker som kommer over i en slekt som må hete *Hymenantes Blume*. Dette håper jeg vi kan få slippe ved inngripen av nomenklaturkomitéen.

Fra Gøteborg Botaniske hage. Foto: Aud Danielsen.

Fra Risholmen. Foto: Ole Petter Vik.

HAGEN MIN

Ved Birgit Hobæk.

Da vi for 7 år siden kjøpte eget hus for første gang, satt vi også plutselig der med 1,2 mål hage, delvis opparbeidet, men ikke så mye å skryte av. I begynnelsen ble vi nødt til å gjøre noe med hagen, men etter hvert fant jeg ut at hagearbeid var kjekt, og det ble etter hvert en trivelig og givende hobby.

Hagen bestod den gang av en stor flat plen foran huset, en nyplantet hekk av klokkebusk hvor 2 av 3 planter ikke hadde klart seg gjennom vinteren, et par gyvler, noen bed med diverse løk, en liten furuskog og på den desidert mest forblåste plassen i hagen stod en rhododendron, som viste seg å være en 'Grandiflorum'. Den så lenge ut som om den hadde veldig lyst til å dø, men så bestemte den seg plutselig for å la være, og er nå en flott og tett, om ikke så veldig stor busk.

Inspirert av at rhododendronen faktisk overlevde, gikk vi til innkjøp av noen flere rhododendron, som ble plantet i "furskogen", det hadde vi fått råd om at skulle være en god plassering. Men den gang ei. I dette området bodde det også uhorvelige mengder av snutebiller, så før vi visste ordet av det, var plantene gjennomhullet, og så heller miserable ut. Vi fikk høre at det eneste du kunne gjøre for å bli kvitt disse ufysiske, utspekulerte vesenene, var å luske rundt i mørket med lommelykt, og ta de på fersken, mens de gnagde lystig på rhododendronbladene. Vi prøvde å ikke tenke for mye på hva våre nye naboer måtte tro om oss, og tuslet rundt i mørket med lommelykt mens vi kverket snutebiller. Vi fikk jo tatt noen, men det endte opp med at de av plantene som overlevde, ble flyttet til andre deler av hagen, og der trives tydeligvis ikke snutebillene så godt, så der får plantene stå i fred.

Noe av det første vi måtte gjøre med vår nye hage, var å plante hekk. I forkant ble det plantet blankmispel, og på siden av huset endte vi opp med en hekk av 26 Rhododendron 'Cunningham's White'. Det var litt tilfeldig at det ble dette, vi hadde tenkt på laurbærhegg, men så var det tilbud på 'Cunningham's White', så da ble det det istedenfor. Og det har vi ikke angret på et sekund. Ingen av plantene har så langt strøket med og det er et under. Første vinteren ble et par av plantene utsatt for alvorlige akeulykker, og ble litt redusert, men det varte ikke lenge før de var like store som de andre plantene igjen. Hver vinter havner hele hekken under en gedigen brøytekant, sist vinter var den sikkert 2 meter høy, men foruten noen knekte greiner, ser de ikke ut til å ta noen skade. De er plantet ved hjelp av spett, og har

ikke mye jord, men det ser ikke ut til å plage dem. En gang fikk vi en bil inn i hagen, den kjørte rett over en av buskene, men busken stod like fin og flott bak bilen, og så ut som om ingenting hadde hendt.

Som utflyttet bergenser er det vel kanskje naturlig at jeg anskaffet flere og flere rhododendron, og ikke så mye annet som etter hvert ble plantet i min hage. Jeg tenkte vel ikke så mye på det da jeg var yngre, men rhododendron er noe du ser rundt deg overalt i Bergen, så det er kanskje en plante vi ubevisst føler noe spesielt for. Og så er jeg så heldig å ha en veldig ivrig, og veldig flink "rhododendronkollega" her hvor jeg nå bor på Fitjar, som i stor stil produserer planter, både ved hjelp av stiklinger og fra frø. Det er ikke få planter jeg har handlet der, og utvalget er mye bedre enn på de fleste planteskoler. Jeg har nå godt over 100 forskjellige typer planter, og regner vel med at flere skal det bli, selv om jeg etter hvert lurar på hvor jeg skal få plass til alle når de vokser opp.

Det er ikke de store og prangende rhododendronene jeg liker best. Jeg har konsentrert meg mye om de "små blå", som jeg ennå ikke har funnet en fornuftig fellesbetegnelse på, japanske asaleaer, og vanlige asaleaer, foruten en del arter. Da hagen min består av mye stein, og er dårlig drenert, har jeg laget en del opphøyde bed som fungerer utmerket. Jeg fjernet det øverste laget av plenen, la fiberduk i bunnen og fylte på med god myrjord, og masse furunåler. De samler jeg i skogen, tar med meg bæreposer og egnet "krafseredskap", og skraper sammen jord og nåler under furutrær, som jeg så tar med hjem og blander i jorden når jeg planter eller flytter en busk. I disse opphøyde bedene er det lett å plante og lite problem med ugress, for furunålene gjør jorden så løs og luftig, et det er enkelt å dra opp selv løvetann med roten.

Siden hagen min også er ganske forblåst, begynte jeg med småbladete og hardføre planter, men har etter hvert funnet ut at rhododendron er mer hardføre enn hva jeg trodde. Sist vinter var spesielt hard her på Vestlandet, med lange perioder med kulde og sol, og kortere perioder med rekordstore snømengder. Jeg var bekymret for en del av plantene mine, men det var bare en eneste rhododendron som ikke klarte seg. Jeg trodde lenge at min *arboreum* var strøket med, den mistet alle bladene, og så lenge veldig død ut, men heldigvis var jeg litt treg med å fjerne den, for plutselig oppdaget jeg at det kom nye skudd på stammen, og nå er den full av nye blader.

Mine favoritter blant rhododendron er planter som 'Gristede', 'Songbird', 'Hachmann's Violetta', 'Kermesina Rosé', *schlippenbachii*, 'Koningin

Emma' for å nevne noen. De tre første synes jeg har en nydelig farge, den er vel blant det blåeste du kan få rhododendron og blå er favorittfargen min. Dessuten lukter bladverket deres så godt. 'Kermesina Rosé' er en tofarget, villig japansk asalea som blir helt dekket med blomster hvert eneste år, den lyser virkelig opp i bedet. *Schluppenbachii* er en litt spesiell asalea art, med uvanlige blader og nydelige, store lysrosa blomster. Den blomstrer omtrent samtidig med de små blå, i mai, og er flott sammen med disse. 'Koningin Emma' er en løvfellende asalea, med en ganske spesiell, nydelig aprikosaktig farge og enkle, fine blomster.

I tillegg kan jeg nevne for eksempel *bureavii* og *williamsianum* som har flotte blad/nyvekst og arter som *cinnabarinum* og *rubiginosum*. De fleste av artene mine har ikke blomstret ennå, så jeg regner med at det vil komme nye favoritter til etter hvert. En plante som jeg virkelig ønsker meg, men ennå ikke har fått tak i, er *augustinii*. Den synes jeg har flotte blomster, om kanskje ikke bladene er så imponerende.

Det siste her hos meg nå er at jeg i år gikk til innkjøp av en brakke, hvor jeg holder på å lage benk med undervarme så jeg kan lage planter selv av stiklinger. Jeg har prøvd i det små med pletter i vinduskarmen på kjøkkenet, og har klart å lage noen planter, men så veldig mye er det ikke blitt. De japanske asaleaene er lettest å få til, er min konklusjon, så de som vil prøve selv, kan jo begynne med disse. Ellers har jeg laget min egen side på internett, hvor jeg legger ut litt bilder og informasjon om hagen min. For de som ønsker å se denne, er adressen min <http://hjem.sol.no/birgitkatrine>

Om noen år håper jeg å kunne invitere hage- og rhododendroninteresserte på besøk i hagen min, når alle mine små planter etter hvert har vokst seg litt større og er begynt å blomstre skikkelig.

Gammel rhododendron - nytt navn

Rhododendron dauricum sempervirens = Rhododendron ledebourii

Ved Pål A. Skagseth.

Genus: Rhododendron, subgenus: Rhododendron, section: Rhododendron, subsection: Rhodorastra

I april 1976 kjøpte jeg en liten og spe rhododendronplante fra Eides planteskole i Fana. Planten bar navnet: *R. dauricum sempervirens* og den var importert fra Klaus Hansens planteskole i Danmark. Fra denne planteskoles plantekatalog kunne jeg lese: ”*R. dauricum. s. Dauricum* (fra Dauria, del av det sydøstlige Sibirien, området øst for Baikalsjøen). Busk inntil 3 m (Sm), delvis løvfældende eller stedsegrøn. Blade: inntil 3 cm, mørk grønn overside. Blomst; Rosa-violet. Jan.-febr.-marts. 2 cm i diameter, 2-3 stk i hver klase. Hjemsted: N-Asien-Altai, mot øst til Korea. Den stedsegrøne form er kjent som var. *sempervirens* (syn. *R. ledebourii*)”

Denne planten og dens mange avkom har i alle år senere vært til stor glede i min og mange andres hager. Originalplanten er nå ca. 2 m høy. Den har blomstret rikt hver eneste vår, har aldri vært vinterskadet, og heller ikke har blomstringen, som har kommet som regel i slutten av april/begynnelsen av mai, vært skadet av frost. I min hage har den suverent vært den beste av alle blå-fiolette, småblomstrende rhododendron.

Etter gjennomgang av tilgjengelig litteratur synes denne planten å ha hatt en noe uryddig omtale og plassering i systemet. Først ved utgivelsen av boken ”The Genus Rhododendron. Its classification and synonymy” fra Royal Botanic Garden Edinburgh i 1996, blir den omtalt som en egen species *R. ledebourii* Pojark (1952).

I Davidians store verk ”The Rhododendron species” omtales *R. dauricum sempervirens* på side 119 og herfra siteres: ”This plant was described by Sims in 1817. It is widely distributed from Sibiria to north-east China and Japan. The variety is distinguished from the species by the evergreen or semi-evergreen leaves. It differs further in that in cultivation it flowers in March and April, whereas the species flowers usually in January and February, sometimes in December. A plant which was given the name *R. dauricum* Linn. var. *atrovirens* Hort in 1817 is identical with var. *sempervirens* in every respect. In 1936, *R. ledebourii* was described from a plant

collected on Altai Mountains. Russia. It agrees with *var sempervirens* in general characters and in every morphological detail.”

Peter Cox skriver i ”The Larger Species of Rhodendron” 1979 under omtalen av *R. dauricum*: ”*Var. sempervirens* refers to plants that retain a higher percentage of leaves during winter than average. The plant named *ledebourii*, of which recent introductions have been made, is said to come from an isolated area in the Altai and east Siberia, but does not apparently have any botanical significance.”

Etter min erfaring med denne planten, skiller *R. ledebourii* seg på mange områder fra *R. dauricum*, og de vesentligst forskjellene er:

1. *R. ledebourii* beholder det meste av bladverket over vinteren.
2. *R. ledebourii* har betydelig større blomster.
3. *R. ledebourii* har betydelig større blader.
4. *R. ledebourii* blomstrer betydelig senere, i april-mai, mens *R. dauricum* blomstrer i januar-februar-mars.

Etter å ha hatt denne planten og dens avkom i 25 år, har jeg bare positive erfaringer. Den er vinterherdig og riktblomstrende hvert år med nydelig blomsterfarge. Den blomstrer på riktig tid. Den er på størrelse og fasong som ’Precox’, men blomstrer 3-4 uker senere enn denne, hvorfor blomstene aldri blir frostskaadet.

Til min forundring har jeg ikke sett den i plantekataloger siden jeg kjøpte den i 1976. Den er imidlertid meget lett å formere ved stiklinger, og jeg får tilnærmet 100% anslag i min primitive formeringskasse. Stiklingene greier seg fint ute første vinteren etter stikkingen, og de blomstrer rikt allerede etter et par år.

Etter min mening er *R. ledebourii* å foretrekke fremfor ’P. J. Mezitt’ (omtalt i ”Lapprosen” nr 2/2000). De har mange likhetstrekk. Begge er meget vinterherdig, men jeg mener *R. ledebourii* har penere blomster og bladverk, og fremfor alt er den mye lettere å formere.

Jeg stikker hver høst 15-20 stiklinger og får like mange nye planter hvert år, slik at jeg alltid har noen småplanter på lager for interesserte.

Rhododendrontur til Irland våren 2002?

I påskeuken 2000 hadde 25 av våre medlemmer en meget interessant Rhodo-tur til Scotland. Flere av deltagerne fra denne turen har etterlyst og anmodet om en liknende tur til Irland våren 2002. Dersom det viser seg å være tilstrekkelig interesse for en "påsketur" til Irland våren 2002, vil vi forsøke å arrangere dette. Påsken kommer svært tidlig neste år, men Irland har tidlig vår, slik at Rhododendronblomstringen skal være godt i gang i begynnelsen av april.. Det foreligger ingen detaljerte planer enda. Vi vil først sondere interessen for en Irlandstur. Medlemmer som kan tenke seg å delta på en slik tur, bes vennligst meddele dette skriftlig (helt uforbindtlig) til undertegnede innen 1. november.

Pål A. Skagseth, Snekkevikv. 82, 5239 Rådal. E-post: anto-sk@online.no

Rhododendron studiegruppe?

Noen medlemmer har uttrykt ønske om å etablere en liten studiegruppe for fordypning i temaet: RHODODENDRON. Vi kunne tenke oss en gruppe på 8-12 medlemmer som kommer sammen 2-3 ganger høst og vår for å fordype seg i og diskutere spesielle emner vedrørende klassifisering, dyrking, formering etc. og utveksle personlige erfaringer. Deltagelse i en slik gruppe vil måtte kreve engasjement og spesiell interesse for rhododendronslekten.

Interesserte kan henvende seg (helst skriftlig) til Pål A. Skagseth, Snekkevikv. 82, 5239 Rådal. E-post: anto-sk@online.no

Det norske Arboret, Milde - dugnad i rhododendronsamlingene

Direktør Per Harald Salvesen i Det norske Arboret, Milde har henvendt seg til foreningen med forespørsel om noen av foreningens medlemmer kunne tenke seg å delta i vedlikehold av arboretets rhododendronsamlinger. Arboretet har meget begrenset tilgang på arbeidskraft for vedlikehold av samlingene, og samlingene lider under dette. Arbeidet vil bestå i ugrasfjerning, beskjæring av tørrgrener, fjerning av døde planter etc. Arbeidet vil bli ledet av en gartner fra arboretet. Interesserte medlemmer kan henvende seg til Pål A. Skagseth, Snekkevikv. 82, 5239 Rådal. E-post: anto-sk@online.no

Min favoritt

Ved Anne Tafjord-Kirkebø

Da Anne Rieber spurte meg om jeg kunne skrive om min favoritt, begynte vi å le begge to. Fordi vi begge føler det er ganske umulig å ha *én* favoritt blant alle de mange vakre og særegne rhododendron som er. Men jeg visste med én gang hvilken som er, om ikke min favoritt, så i alle fall blant dem som har en helt spesiell plass i hjertet mitt, og da er den vel langt på vei en favoritt... Og det står en mann bak, selvsagt, hadde jeg nesten sagt, for av alle dem som skriver om sine favoritter, er det nesten 100% menn, har jeg konstatert. Om det betyr at menn har lettere for å ha en favoritt, skal være usagt, men den mannen jeg har i tankene, hadde denne enestående rosa storblomstrende rhododendronen som sin favoritt. Jeg tenker på '*Pink Pearl*' som har over 100 år i norske hager.

Vi satt sammen på en benk og drakk kaffe og spiste vafler, Olav Tjore og jeg. Det var vår og vakkert og nytt omkring oss, det var musikk mellom trærne av fuglesang og fløyte-låt. Og jeg var så heldig å få Olav for meg selv (nåja, det var ganske mange rundt oss på andre benker) og vi pratet. Det vil si at det var mest han som pratet; jeg var ny i rhododendronsammenheng, et helt nytt landskap lå foran meg og her ute i det vi nå alle kjenner som Tjorehagen, her fant jeg en ualminnelig hage og en helt ualminnelig mann! Han fortalte hvordan det startet, hva han begynte med, hvordan han hadde hentet trær med båt og bil til hagen sin her ute. Hvor heldig jeg var, få sitte sånn og høre ham fortelle! Så spør jeg om han har en favoritt, blant alle de vakre og sjeldne rhododendronene han har her? Han ble plutselig så forlegen, syntes det meg, så kom det: mja, Pink Pearl -Den er veldig fin. Blomen er så stor og rosa og vakker, sa han og så blidt på meg. Måten han snakket om trærne og plantene på, gleden og idéen han hadde, glemmer jeg aldri. Den første rhododendronen jeg kjøpte etter den turen, det var **Pink Pearl**. Denne hybrid ('Broughtonii' x 'George Hardy') blomstrer oftest i begynnelsen av juni her hos oss, med kjempestore klaser med store rosa til lys røde blomster, som mister fargen etter hvert som den blir gammel (det har den til felles med flere av oss). Bladene er avlange, middels grønne, og den har en tendens til å bli vel slank med tiden. Den ble introdusert i England av John Waterers sønn Gomer Waterer i 1897 og fikk flere store priser de første årene. I Bergensområdet ble den raskt ganske populær og populariteten har holdt seg til tross for konkurransen i markedet. Jeg vet at mange anbefaler å toppe den, gjerne fra det første året du har den i hagen. Gjør du det, vil den trenge mye plass etter hvert.

..... Fortsatt side 24.....

ET MERKELIG FENOMEN

Ved Gunnar Gilberg

I hagen vår på Minde står det en frodig 'Loderi King George'. (Se nærmere omtale av denne imponerende hybridene som Dagfinn Aarskog ga i Lapprosen nr. 3/2000.)

Vårt eksemplar ble innkjøpt fra Cox i 1990, og har vist en fin tilpasning til klimaet her. Etter en praktfull, duftende blomstring i vår, satte den som vanlig vakre, nye årsskudd. Da disse var nesten fullt utvokst, i begynnelsen av juli måned, ble jeg oppmerksom på noen små, blomsterlignende strukturer som brøt ut ved arrene etter knoppkjellene langsetter to av de nye skuddene, der det ofte dannes sovende knopper. Blomster var det altså ikke, da de manglet både beger og formeringsorganer. Bare "kronbladene" sto og lyste hvitt - omtrent samme nyanse som de riktige blomstene har. De var ganske små, omtrent 2 cm lange og 1,5 cm brede. Konsistens og tekstur var av samme karakter som de virkelige kronbladene, men noe tynnere. Se bilder på side 17.

Jeg har aldri før sett noe slikt som dette, verken på denne planten, eller på andre rhododendron, og nå undrer jeg på om noen av leserne kan berette om lignende tilfeller. Det ville også vært interessant om en botaniker kunne komme med en kommentar.

SOTRA HAGESENTER

**STORT UTVALG AV RHODODENDRON, OGSÅ
SJELDNE SORTER. RESTSALG I OKT. -30%**

**Vi har også stort og variert utvalg av surjordsplanter,
bl. a. høstlyng, vårlyng, kristtorn, pieris m.m.**

**Ta kontakt med:
SOTRA HAGESENTER, BOKS 4, 5353 SOTRA.
TLF. 56 32 12 52, FAX 56 32 12 44.**

Nyvekst på 'Loderi King George' fotografert på Minde juli 2001.
Foto: Gunnar Gilberg.

Rhododendron ledebourii. Foto: Pål A. Skagseth.

Problemer og muligheter i klimasone 4

Ved Sigurd Bretteville-Jensen

Vi som bor i klimasone 4 opplever problemer som andre rhododendrondyrkere bare har i mindre grad. Vi kan riktignok, som de fleste andre, glede oss over mange gode tyske sorter, fra Seidel, Hobbie og Hachmann, men må gi avkall på en rekke sorter fra England og Skottland, som bare egner seg i sone 2 og 3. Det har heller ikke så mye for seg å prøve de hardføre finske sortene, som jo er tilpasset et typisk innlandsklima. Til det er vinterklimaet hos oss altfor ustabil. Og verre ser det ut til å bli. Den siste vinteren var riktignok ikke like ille som den beryktede vinteren 1995-96, da de fleste buskene mine fikk større eller mindre skader, men skiftningene mellom mildværsperioder og kulde har ikke vært bra i år heller. Riktig sprengkulde har vi ikke hatt. Det kaldeste vi har målt var -18° . Men det er tydeligvis mer enn nok når plantene først har fått vårfølelser. Naturligvis ser man de største skadene på sorter som befinner seg på grensen av det de normalt tåler, som 'Curlew' og 'Virginia Richards', men også noen av de litt mer robuste har fått synlige skader. Det er altså ikke bare den minimumstemperaturen som er oppgitt i bøkene som teller, men også hvordan planten reagerer på raske skiftninger mellom mildvær og kulde. Det er vel fare for at vi som bor i klimasone 4 må være forberedt på mer av dette i tiden som kommer, ifall klimaet utvikler seg som det har gjort de siste årene. Og siden det er åpenbart at noen sorter tåler dette klimaet bedre enn andre, bør vi vel være interessert i om det finnes sorter som er særlig egnet for slike klimaforhold.

I det svenske Rhododendronbladet nr. 1/01 refereres det en artikkel i ARS (American Rhododendron Society) med temaet "Breeding for Dwarf Elepidotes in Nova Scotia". I denne delen av Canada svinger vintertemperaturen meget raskt mellom frost og mildvær, og telen kan ligge langt inn i april, når solen på disse breddegrader er skarp og ubarmhjertig (Nova Scotia ligger på omtrent samme breddegrad som Frankrike).

Her har det i et halvsekel vært drevet foredlingsarbeid med Rhododendron for å få fram sorter som kan trives under så spesielle klimaforhold. På grunn av de sterke vinden som stadig kommer fra forskjellige kanter, har man konsentrert seg om å få fram små, kompakte planter med putefasong. Dette arbeidet har tydeligvis foregått mer eller mindre i det stille, ukjent for selv temmelig godt orienterte rhodofolk. Men siden arbeidet har pågått i nærmere 50 år (og stadig fortsetter), har man her sorter som har stått sin prøve under vanskelige klimaforhold i 35 år eller mer. Dette burde vel være av interesse for oss, spesielt om ustabil vinterklima virkelig viser seg å

skulle bli et problem. Men som redaktøren av Rhododendronbladet bemerker: "Var får vi tag i material?"

I et tidligere nummer av Rhododendronbladet (1/99) står det en artikkel om foredlingsarbeidet i Latvia (eller Lettland, som svenskene sier). Klimaet i Latvia preges av beliggenheten mellom den isfrie Østersjøen i vest og den eurasiske kontinentalmassen i øst, og det store problemet for rhododendrondyrking er vårvintrene, med temperatursprang fra 10-15 plussgrader om dagen til 8-10 minusgrader om nettene. Opp gjennom årene har det derfor ikke manglet skuffelser og tilbakeslag for de som har forsøkt seg på rhododendron i Latvia. Fra 1971 har det vært drevet foredlingsarbeid i regi av den botaniske hagen ved Latvias universitet. Målet har selvsagt vært å få fram sorter som tåler de store temperaturvekslingene. Arbeidet har vært ledet av professor Rihards Kondratovics, og også dette har vært - og er - temmelig ukjent i rhodokretser. I 1995 ble de første 9 sortene frigitt for kommersiell utnyttelse. De var alle av den løvfellende typen ("hageazalea"). Hvor mange som er på markedet i dag, vites ikke i skrivende stund, men Rhododendronbladet oppfører e-postadresse, så interesserte burde kunne finne ut av det. (selv har jeg ikke intemett).

Et tredje "ukjent" rhododendronland er Tsjekkia. Her har det i årevis vært drevet foredlingsarbeid med sikte på å få fram sorter som egner seg for utpreget kontinentalt klima. Disse sortene har vel ikke så stor interesse for oss i klimasone 4, men for rhododendronentusiaster oppover i dalførene burde det være desto mer interessant.

Endelig må vi ikke glemme gode gamle Weston Nurseries i Massachusetts, som under ledelse av E. Mezitt stadig kommer med nye hardføre sorter med basis i det velkjente PJM-krysset. Rhododendronbladet nevner spesielt de tidligblomstrende 'April Snow', 'April Gem' og 'April Dawn', som ifølge redaktøren blomstrer "vid vitsippstider" (hvitveistider). Bladet har også bilder av 'April Snow', og etter bildene å dømme er blomstene helt kritthvite, uten de rosa stenk som de fleste andre hvite hybridene har.

Men igjen, hvordan får man tak i dette materialet? Interessen blant det store flertallet av hageeiere er ventelig ikke stor nok til at det har nevneverdig kommersiell interesse, så sjansen er ikke stor til å få se noe av det i hagesentrene. Men kunne det tenkes at en aktiv, driftig rhododendronforening kunne organisere en medlemsimport, eventuelt i samarbeid med en interessert planteskoleeier?

Gode råd før vinteren kommer

Anne Tafjord-Kirkebø på telefonen med Pål A. Skagseth.

Vi ringte Pål A. Skagseth for å få hans forslag til forberedelser før vinteren i rhododendronhagen. Innledningsvis sier han at rhododendron er en robust plante som stort sett klarer seg selv. Det som er viktigst er å gi den gode vekstforhold om sommeren, slik at den er 'ved god helse' når høsten kommer. Han nevner også at man ikke bør gjødsle for sent (ikke etter juni) for da vil planten være i vekst når den går inn i sin hvileperiode. Og da kan den lett få frostskafer!

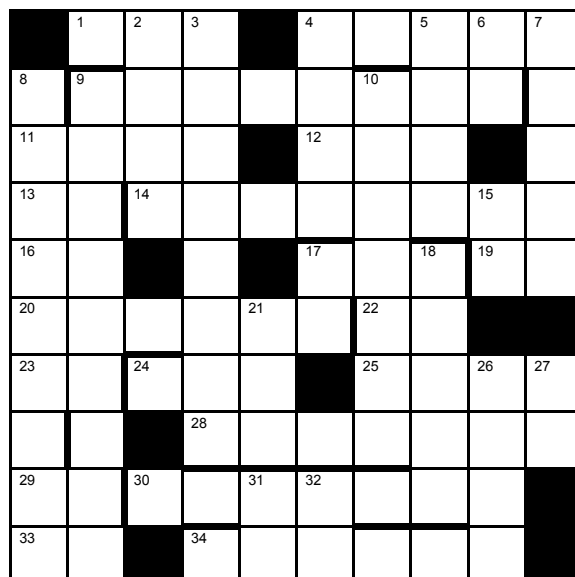
Rhododendron liker at du dekker over røttene. Da blir den godt beskyttet mot kulde. Ta også en tur og sjekk om røttene har jorddekke. Her hos oss har det regnet så mye og så hardt i høst, at mye av jorden var forsvunnet med regnvannet! Skagseth anbefaler ikke gress fra plenen; det blir for kompakt og vil ikke gi nok luft til røttene. Som kjent ligger røttene til rhododendron svært grunt. Luftige, lette lag av småkvister, barnåler og blader fra for eksempel bøk og eik, eller oppkutt fra hagekverna er også utmerket. Enkelte steder vil det være nødvendig å sette opp en levegg for å beskytte mot kald nordtrekk som kan føre til uttørring av planten.

Og når vinteren er her, er det viktig å unngå snøbrekk! Det er vakkert med mye snø på plantene i hagen. Blir det væromslag, og snøen blir våt, blir den veldig tung. Da bør du ta deg en tur og få snøen av plantene - så slipper du at de blir skadet. Helt til slutt sier Skagseth at det kan være lurt å følge med når det lir mot februar, mars. Blir det da veldig kaldt og vind, kan plantene tørre ut. Har du mulighet for det, kan det være vel verdt tiden det tar å dusje plantene med vann. Et tynt islag på plantene vil beskytte dem mot uttørring.

”Min favoritt” — fortsatt fra side 19

Til våren skal den få litt underplanting av andre, lavere rhododendron; jeg mottar gjerne forslag til hvilke sorter som kan passe. Hagen er nordvendt og med mange trær. Min Pink Pearl er blitt 1 1/2 m - den kan bli opp mot 2 m - og nokså stranten. Men den har fått en flott plassering i det mest solbelyste området i hagen min, og den har en helt spesiell plass i hjerte mitt. Nå vet dere det; det er på grunn av en mann!

KRYSSORD Ved G.G.

VANNRETT

- 1 god
- 4 del av blomst
- 9 art i SS Barbata
- 11 gul, tysk
- 12 overfall
- 13 to like
- 14 art i SS Fortunea
- 16 hysdyr
- 17 papir
- 19 pronomen, nynorsk
- 20 gresk sagnfigur
- 22 klokke
- 23 Reidar Bakke
- 24 lyd
- 25 feie
- 28 art i SS Pontica
- 29 Edel Andersen
- 30 del av støvvei
- 33 f. eks., nynorsk
- 34 blomsterform

LODDRETT

- 2 mannsnavn
- 3 art i SS Arborea
- 4 mustasje
- 5 pikenavn
- 6 Europamesterskap
- 7 sindig
- 8 bladform
- 9 utgjør calyx
- 10 tidlig, høy, rød hybrid
- 15 to like
- 17 aksjeselskap
- 18 del av blomst
- 21 forbundsstat
- 26 ---re, pusse
- 27 ikke, gammel form
- 31 skynd deg
- 32 Frank Olsen

Løsning i neste nr. av Lapprosen.

Rhododendronsafari 2001

Ved Anne Lise Arnesen

I strålende mai vær dro 16 medlemmer av Den norske Rhododendronforening på safari til Sverige, med Pål Skagseth som reiseleder. Totalt 16 medlemmer fra øst, vest og sør i landet møttes ved Vikene Brygge og ble fraktet med båt til Risholmen. Båten i seg selv var et praktfullt skue. Nyoppusset, blankpolert trebåt så vakker og fin at vi med fordel kunne innta lunsjen på ”dørken”. På Risholmen ble vi mottatt av derværende forpakter som orienterte og viste oss rundt på holmen og til det beplantede området.

Pål A. Skagseth hadde utstyrt seg med medbrakte rhododendronbusker av sorten ’Madam Felle’ til utdeling blant omviserne – og forpakteren på Risholmen fikk et eksemplar av sorten, som takk for at vi ble så godt mottatt. Undertegnede ble oppfordret til å synge bergenssangen med samme navn som et supplement til overrekkelsen – til sikkert stor munterhet for de tilstedeværende. Sangsupplementet skulle være fast ved hver overrekkelse videre, så jeg ”lå i trening” på resten av turen.

Neste stopp var hos Bengt Carlsson ved Svinesund som hadde en mengde fine planter fordelt rundt om på sine skogsområder og hvor de av oss som var interessert kunne erverve oss et eller flere eksemplarer. Og også Bengt Carlsson ble overrakt rhododendronhilsen som takk for omvisning og orientering.

I Gøteborg besøkte vi Botaniska trädgården like ved ”Aston Villa”, hvor vi bodde. Her fikk vi orientering av den tidligere formannen i det svenske Rhododendronselskapet, som selvsagt også ble en plante rikere etter endt omvisning. Dagen ble avsluttet med middag på velvalgte restauranter både på fram og tilbaketur. Den sosiale del av turen var det heller intet å utsette på!

Videre gikk turen til Helsingborg og Sofiero – som var en opplevelse i seg selv. Et vell av vakre planter og imponerende farger. Som omviser hadde vi Juan Moscoso, en meget profesjonell, ung fagmann fra Syd-Amerika, bosatt i Sverige. Sofiero ble også beriket med et planteeksemplar.

Det neste besøket vårt var hos den usedvanlig gjestfrie og hyggelige Karin Michaelson i Fjärås, i nærheten av Kungsbacka. Hun bor på plassen ”Fågelsong” som klart kan sies å ligge ”utenfor allfarvei”. Hun var enke et-

ter Erik Michaelson, som hadde bygd opp hagen med egne hender. De fleste av oss fant fram og var tydelig imponert både over fruene og hagen. Sirlig nedtegnet hadde hun laget en håndskrevet "guide" som fortalte oss hva vi så etter hvert som vi vandret gjennom hagen. (De som ikke har, men ønsker et eksemplar, kan kontakte undertegnede som med glede sender en kopi). Hun fulgte selv med og orienterte og svarte villig på alle spørsmål, og var veldig glad for planten hun velfortjent fikk overrakt av Pål S. Som avslutning bød fruene på kaker og te i sitt koselig hjem. Det var litt vemodig å dra derfra.

Videre til Gunnar Bernlers "Woodland trädgård" ved Ljungskile hvor både far og datter var hyggelige omvisere.

Til sist besøkte vi Tommy Ahnbys "Woodland trädgård og plantskola" og der gikk de fleste av oss amok i vår iver etter å skaffe oss "helt spesielle" rhododendroneksemplarer. Egne og andres biler ble fylt til randen, men moro var det!

For noen av oss ble det tid til en "fransk visitt" hos "Roger'en" (Roger Karlsson i Hvitsten) før vi avsluttet. Dette på tross av at det oppsto trafikk-kork på veien opp til Svinesund, noe som gjorde forsinkelsen merkbar.

Det var fantastisk hyggelig tur både "faglig" og sosialt. Vi ble en sammensveiset gjeng som koste oss sammen. Pål A. Skagseth gjorde en glimrende jobb med opplegg og regi. Vi fikk utrolig mye ut av dagene.

Til slutt: Takk for sist alle sammen og for at dere gjorde det mulig! Takk til Kari og Ole Petter Vik som gjestfritt inviterte Aud Danielsen og meg selv til overnatting i sitt hjem på returen til Bergen.

Rhododendronkonferanse i Edinburgh 17.-19. mai 2002

Under tittelen "RHODO '02. Rhododendron in Horticulture and Science" arrangeres en international konferanse i Edinburgh 17.-19.mai 2002. Delta-gerantallet er begrenset til 200. Henvendelse/påmelding kan skje til Dr. Georg Argent, Rhodo '02, Royal Botanic Garden Edinburgh, 20 A Inverleith Row, Edinburgh, Scotland EH9 5LR. E-post: rhodo02@bge.org.uk

LITT AV HVERT

Ved Gunnar Gilberg

* I det danske "RHODO-NYT" leser vi at bladet nå skifter redaktør. Steffen Munck-Hansen overlater etter fem år posten til Jesper Holck Grube. Veteranen Christian Madvig går ut av styret i Rhododendronforeningen etter 12 års innsats. For øvrig ser vi at boken "Rhododendron i Danmark i 25 år" fremdeles er til salgs, nå til nedsatt pris. Den fås tilsendt for 125 dkr ved henvendelse til foreningens kasserer, Christian Madvig, D.B. Dirchens allé 59, 2791 Dragør. Eller tlf / fax 0045 32534250. Boken anbefales på det beste. Den inneholder ikke bare det vesentlige av den danske foreningens historie, men en rekke gode artikler med bilder.

* Fra tid til annen kommer det spørsmål om hvor Norges største rhododendron vokser. Mitt spøkefulle svar har ofte vært at den vokser mange steder. For eksempel både i Haugesund og Bergen. Folk som eier en gammel og mektig rhododendron vil jo gjerne tro at det er "den største i byen", "den største på Vestlandet", eller "den største i Norge". Nå som vi har Den norske Rhododendronforening som et nettverk over store deler av landet, skulle det kanskje la seg gjøre å få et godt svar på spørsmålet. Selvfølgelig er det her tale om kriterier. Hva betyr størst? Er det den høyeste planten, eller den bredeste, eller omfangsrikeste (størst volum)? Med dette inviterer vi lesere som eier, eller vet om store rhododendron, til å sende inn til Lapprosen opplysninger om dem. Oppgi voksested, høyde og bredde. Gi gjerne en kort beskrivelse av planten, og om du kan fortelle hvilken sort det er, så er det fint. Fotografier er velkomne. Ventelig er særlig gamle rhododendron enten *catawbiense* eller *ponticum*, eller hybrider av disse. Men det er slett ikke sikkert – på Eikenes, Hareid på Sunnmøre, står for eksempel en mektig, 81 år gammel *R.calophytum*.

* Sonja Nelson, State of Washington, har skrevet boken "Rhododendrons in the Landscape" som kom ut på forlaget Timber Press i fjor. Hun gir her en grundig innføring i de grunnleggende prinsipper for hage- og landskapsdesign, og kommer med forslag til et vell av praktiske løsninger når det gjelder plassering av rhododendron i forskjellige sammenhenger. De omfatter så vel store som små hager, fjellhager og spesielle kolleksjoner. En mengde bilder av høy kvalitet illustrerer hennes ideer. Dette er en annerledes og dyptpløyende rhododendronbok som burde begeistre de fleste som dyrker arten. Sonja Nelson er gjennom en årrekke redaktør av "The Journal", det amerikanske rhododendroselskapets glimrende tidsskrift, og har rik erfaring fra rhododendrondyrking i sin egen store hage. Allerede i år er hun ute med en ny bok: "Pacific Coast Rhododendron Story" hvor vi

blant andre får stifte nærmere bekjentskap med nordmennene og rhododendronlegendene Endre Ostbo og Halvdan Lem. Boken blir nærmere omtalt i Neste nummer av "The Journal" (Fall 2001). Sonja har forresten norske røtter.

* Etter årsmøtet i Svenska Rhododendronsällskapet er Lars Olof Tunbrå ordförande, og Svante Höge fortsetter som viceordförande. Sällskapet består nå, etter en periode med forandringer, av følgende fire kretser: Sydsvenska Sofiero-kretsen, Västsvenska Kretsen, Östsvenska Kretsen og Linné-kretsen. For nordmenn som har lyst å bli medlemmer i Sällskapet, er det bare å betale NOK 165 til norsk girokonto nr 08051905157. For dette mottar man årlig fire nummer av Rhododendronbladet, et kvalitetsblad med masser av godt rhododendronstoff. Dessuten kan man delta på møter, plan-tesalgdager, hagebesøk og for eksempel melde seg på en Kinatur.

BOKKJØP

'The Encyclopedia of Rhododendron Species' kan snart kjøpes via Beyer bokhandel i Bergen.

Trond Løkeland hos Beyer har lovet oss å ta inn 5-6 eksemplarer av denne 'rhododendron-bibel'. Familien Cox har nettopp utgitt dette verket på ny, og selv om prisen blir høy (det er antydnet rundt kroner 1.000), så er dette verket et *must* både for proffer og amatører. Boken ble omtalt i Lapprosen 2/01. Vil du sikre deg et eksemplar, kan du ringe Beyer i Bergen på telefon 55 30 77 00 og avtale leveranse med Trond Løkeland. De sender hvor det skal være, sier han. Noe til julegave for den som 'har alt' eller ønsker seg det aller beste?

Løsning på kryssord i 2/2001

Vannrett: 1. klon 2. acre 6. fastigata. 11. Elise. 12. Elton 14. RS 15. Anna 16. Tiger 20. wat 22. IU 23. marabu 24. LM 25. lana 26. Bill 27. lods 29. Tue 30. er 31. Ecu 32. ienna 34. nu 35. Vesuv.

Loddrett: 1. kalsium. 2. oti 3. nie 4. AI 5. catawbiens 6. fertil 7. SS 8. generativ 9. to 10. Anatolia 13. LN 17. Golden 18. emascu 21. au 26. bue 27. lem 28. or 33. nu

**DEN NORSKE RHODODENDRONFORENINGENS
BOKSAMLING
BERGEN OFFENTLIGE BIBLIOTEK**

Den norske Rhododendronforening er i ferd med å bygge opp en samling med bøker på norsk og engelsk ved Bergen off. Bibliotek. Foreningens medlemmer og andre kan låne bøkene gjennom sitt lokale bibliotek. Kom gjerne med forslag til nye titler.

Foreløpig har vi følgende titler:

- Gunnar Gilberg: Rhododendron for alle. Alma Mater 1993, 172 sider, Fargefotos og svart/hvitt illustrasjoner.
- Per Magnus Jørgensen: Rhododendron i Det norske arboret. Fagbokforlaget 1996, 268 sider, Fargefotos.
- Knut Lønø og Arnulf Ringstad: Rododendron - dyrking av lave og hardføre sorter. Landbruksforlaget 1994, 100 sider, Fargefotos og svart/hvitt illustrasjoner.
- D.M.van Gelderen & J.R.P.van Hoey Smith: Rhododendron Portraits. Timber Press 1992, 424 sider, Fargefotos. 2 eks.
- Peter A. & Kenneth N.E. Cox: The Encyclopedia of Rhododendron species Glendoick Publishing 1997, 396 sider, Fargefotos. 1 eks.
- Kirsten Lindquist: Rhododendron för svenska trädgårdar. Rabén Prisma 1990/1995, 158 sider, Fargefotos og svart/hvitt illustrasjoner. 2 eks.
- Svend Aage Askjær: Rhododendron og andre surbundsplanter. Det danske Haveselskab 1990, 175 sider, Fargefotos. 1 eks.
- Cynthia Postan: The Rhododendron Story. The Royal Horticultural Society 1996, 224 sider, Fargefotos og svart/hvitt illustrasjoner. 1 eks.
- Andrea Kögel: Rhododendron og azalea. Cappelens Forlag 1997, 64 sider, Fargefotos og fargetegninger. 1 eks.
- Wilson, Argent, Bond, Chamberlain, Cox, Hardy: The Rhododendron Handbook. The Royal Horticultural Society 1997, 352 sider, Noen få fargefotos. 1 eks.
- Fred Galle : Azaleas. Timber Press 1991, 318 sider, 203 fargebilder. 1 eks.
- Walter Schmalscheidt. Rhododendron- und Azaleenzüchtung in Deutschland, Teil II, 1930 - 1990. 1 eks.
- Rhododendron i Danmark i 25 år. Rhododendronforeningens jubilæumsskrift 1999. 1 eks.
- Homer E. Sally and Harold E. Greer: Rhododendron hybrids. Second edition 1992 B.T.Batsford Ltd. 344 sider 592 fargefotos. 1 eks.

Styrets sammensetning:

Leder:

Anne Rieber, Fjellveien 120, 5019 Bergen Tlf. 55 31 02 16

Sekretær:

Hilde Hvidsten Bretvin, Øvre Kalfarli 43, 5018 Bergen Tlf. 55 31 27 55

Styremedlemmer:

Torstein Borg, 5694 Onarheim Tlf. 53 43 50 77

Torbjørn Lem Gjesteland, Vollane 10, 5105 Eidsvåg Tlf. 55 95 05 75

Pål A. Skagseth, nestleder, Snekkevikvn. 82, 5239 Rådal Tlf. 55 22 64 35

Varamedlemmer:

Randi Valen Fessl, Myrdalskogen 110, 5117 Ulset Tlf. 55 18 50 12

Frode Harnes, Furutoppen 1, 4847 Arendal Tlf. 37 02 77 81

Ole Petter Vik, Østenstadlia 3, 1392 Vette Tlf. 66 78 42 60

Frøforvalter:

Ole Tjugen, Kalvedalsveien 47A, 5018 Bergen Tlf. 55 19 12 86

E-post: oftjugen@online.no mob.tlf. 90 50 09 75

Leder Rhododendron Sør:

Frode Harnes, Furutoppen 1, 4847 Arendal Tlf. 37 02 77 81

Leder Rhododendron Øst:

Ole Petter Vik, Østenstadlia 3, 1392 Vette Tlf. 66 78 42 60

Utgiver:

Den norske Rhododendronforening

Postboks 1325

5811 Bergen

Internett: <http://www.rhododendron.no>.

Redaksjon:

Anne Rieber (administrativt)

Tlf. 55 31 02 16 E-post: anrieb@online.no

Gunnar Gilberg (faglig)

Tlf. 55 28 47 59 E-post: gungil@online.no

Ole Petter Vik, Østenstadlia 3, 1392 Vette (teknisk)

Tlf. 66 78 42 60 E-post: ole.petter.vik@connect.no

Innmelding i foreningen:

Innmelding kan skje ved innbetaling av kontingent, p.t. kr 150, til bankkonto 9521.17.90378. Bruk adressen over.

